

*

Неочакваният край на Аника измени града из основи. След такова безредие и разруха, бързината, с която в градчето се връщаше старият ред, изглеждаше невероятна. Никой не се питаше как се беше появила тази жена, защо беше живяла, какво искаше. Беше вредна и опасна, и сега е убита, заровена, забравена. Градчето, в което се беше нарушил нормалният живот и което временно беше свело глава, може отново, по старому, уверено да си поеме дъх, да спи спокойно, свободно да гледа. Ако пак се появи някаква такава или подобна напаст – а ще се появи все някога, градчето отново ще се бори и ще си мери силите е нея, докато не я сломи, докато не я погребее и забрави.

Салко Хедо водеше следствието по убийството. Когато разпитваха Йеленка, Савета и оная циганка, заптиетата ги биха, без да има нужда, защото всяка от тях казваше така й така истината. Аника тази сутрин искала да остане сама и “изчистила” напълно къщата. Не само че не пуснула никого в къщи, ами изпратила циганката и Савета във Вучине при някоя си Кристина, откъдето не могли да се върнат преди обяд, а на Йеленка наредила да иде в градината под баира, да понабере зелен боб и да не се връща, докато не я повика тя.

Циганката разказа как същата онази привечер, когато занесла отговора на Михаило, че може да дойде, отишла, по нареждане на Аника, при Лале и му казала:

- Аника ти заръчва на всяка цена да отидеш при нея утре сутринта, колкото се може по-рано.

Лале нищо не й отговорил.

Защо Аника извикала брат си, с когото иначе не се срещаше, точно тази сутрин, когато е трябвало да дойде при нея Михаило? Дали е било случайно? Или е готвела някаква

клопка и изненада? И кой от тях двамата е могъл да убие Аника? Всичко това циганката не можа да изясни, както и нито Йеленка, нито Савета, защото с тях тя говореше малко и никога не им разкриваше намеренията си.

Йеленка можа да каже единствено, че от баира, като гледала от любопитство кой влиза в къщата и кой излиза, първо видяла как Лале влязъл и след известно време изтичал от къщата. Не се учудила от това, защото знаела, че младежът е смахнат. Малко след това влязъл Михаило: той останал още по-малко от Лале и излязъл със спокойна крачка. Макар че била любопитна какво прави Аника тази сутрин с брат си, с когото е скарана, и с Михаило, който иначе никога не идва при нея, Йеленка не посмяла да слезе от градината, докато не я извикат. Изтичала, чак когато чула писъците на някаква старица, която като предлагала по къщите платно, се отбила случайно и се натъкнала на Аникиния труп.

От селяни се узна, че Лале бил видян над Добрун, по пътя, който вода към Ужице, докато за Михаило се знаеше, че е тръгнал в противната посока, по сараевския път. Ножът, с който беше убита жената не се откри никъде.

Всичко беше неясно, объркано и без изгледи да се изясни. И всичко това беше добре дошло за Хедо колкото се може по-скоро да приключи и прекъсне следствието, което не успя нищо да разкрие и потвърди и което, впрочем, не беше нужно на никого, нито някой го беше искал.

Каймакаминът прекара две-три седмици в Плевля при роднини, а след това се върна във Вишеград и продължи живота си отпреди и от край време, за радост на себе си и на другите. Наистина, седнал в градината си, с наргиле, загледан в бързата вода, той мислеше понякога за влахинята от Мейдан. “Чудно! От толкова хубост нищо не остана”. Горедолу това беше предмет на размишленията му. Но смяташе, че в градчето няма никой, с когото да си струва да

разговаря за това.

И всички останали от градчето бързо се съвземаха и приемаха предишния си отколешен облик. Жените са по-весели, мъжете – по-мирни.

Синът на чорбаджи Петар Филиповац, се сдобри с баща си. Отпусна глава изведнъж и наедря, остави си някакви тънки и дълги мустаци, краката му се огънаха в коленете и така се гътри из града. Цял се отдаде на работа. След Коледа ще го оженят. (“Душичката му ще взема” – казва глухо и навъсено чорбаджи Петар на приятелите си).

Единствен от вишеградчани, чорбаджи Петар Филиповац седи мрачен и начумерен в дюкяна си, както и преди. Вътрешно искрено съжалява Михаило, странния младеж, който сигурно е имал скрита голяма мъка. А когато пред него се говори за това как градчето щастливо се отърва от напастта на Аника, само махва с ръка:

- Тя и мъртва ще ни трови, от днес, че до сто години. Сто години трябва да се уталожат отровата ѝ.

Но той е единственият, който се държи и говори така. И при добрунския поп нещата се обърнаха на добре. След смъртта на Аника Якша поиска да премине в Сърбия, но по пътя узна, че баща му умира. Изведнъж се реши. През нощта пристигна в Добрун и се втурна направо в стаята на болния, целуна ръка и получи опрощение и благословия. Баща му веднага го изпрати в Търнавци, докато работите му се оправят и забравят. Малко след това попът се съвзе дотолкова, че можа да яхне коня и да отиде до Вишеград. Тук разбра, че каймакаминът и не мисли да преследва Якша и че Хедо се прави, сякаш не знае кой е стрелял по каймакамина. Всичко се забрави по мълчаливо съгласие и всичко се уреждаше като по чудо. Якша се ожени следващото лято и попът доживя още да се започи синът му и да го смени в добрунската енория.

Лалевата хлебарница и къщата на Кърноелац взе общината и ги даде под наем. Сега тук живеят и работят други хора. Рядко някой си спомня децата на Анджа Видинчанката. И самия Михаило започват да забравят. Единствено някогашният му чорбаджия и ортак Никола Суботич често си спомня за него. Откакто загуби Михаило, трябваше отново да се върне във Вишеград, защото нямаше никого, който да го замени. По-малко пътува и по-малко играе на комар. Изглежда, че го яде някаква болест и силите му го напускат. Сега той отива при чорбаджи Петар Филиповац на разговор. Често, привечер, когато премине жегата, и чорбаджи Петар идва при него. В големия хубав двор постилат килимче, сред чимширите, над чешмата. Тук в разговора, на ракия, всеки път поменават Михаило.

- Пропадна човекът сякаш в мътна вода – говори чорбаджи Никола, с дълбок, дрезгав глас, – а син да ми беше, струва ми се, нямаше повече да го жалия.

И благославя по сто пъти солта и хляба, който заедно са яли. В крайчеца на окото му блести една неподвижна искра. Това, е сълза, която никога не се отронва и всеки път неизменно блясва, когато стане дума за Михаило, сякаш винаги е същата.